

زيادبوونى ھېرشەكانى داعش

13-05-2021

نووسەرەكان

زريان رۆژھەلاتى

كورتە : لەماوەى يەك مانگى رابردوودا ئەمە سىنیهمجارە داعش ھېرش دەكاتە سەر پېشمەرگە. لایەنى كوردى، بۆشايى ئەمنى نىوان ھېزەكانى پېشمەرگە و ھېزە چەكدارەكان دىكەى عىراق بەھۆكارى ئەو كەلینە ئەمنىيانە دەزانن كە داعش دەتوانیت لەوانەو فرسەتى خۆى بىنى. ئەو بۆ نزىكەى 4 سال دەچیت كە گرفتى ئەو بۆشايى ئەمنىيانە لە بەینى ھەردوولا چارەسەر نەكراون، كە لەدواى رووداوەكانى ئۆكتۆبەرى 2017و لە ناوچە كوردستانىيەكانى دەرەوہى ھەرىم پەيدا بوو. دەستپېشخەرىيەكى ھاوپەيمانى نۆدەولەتیش بۆ درووستکردنى 4 ناوہندى ھەماھەنگى سەربازى لە بەینى ھەردوولا لە ناوچانە بە ناچلى ماوہتەوہ. بەلام ھەمو بابەتەكە ئەو بۆشايى ئەمنىيانە نین!

زریان روژه‌لانی |

له‌ماوه‌ی یه‌ک مانگی رابردوودا ئەمه سێیه‌مجاره داعش هێرش ده‌کاته سهر پێشمه‌رگه. لایه‌نی کوردی، بۆشایی ئەمنی نیوان هێزه‌کانی پێشمه‌رگه و هێزه‌ چه‌کداره‌کان دیکه‌ی عێراق به‌هۆکاری ئەو که‌لینه‌ ئەمنیانه‌ ده‌زانن که داعش ده‌توانێت له‌وانه‌وه فرسه‌تی خۆی بێن. ئەوه‌ بۆ نزیکه‌ی 4 ساڵ ده‌چیت که‌ گرفتێ ئه‌و بۆشاییه‌ ئەمنیانه‌ له‌ به‌ینی هه‌ردوولا چاره‌سه‌ر نه‌کراون، که‌ له‌دوای رووداوه‌کانی ئۆکتۆبه‌ری 2017وه له‌ ناوچه‌ کوردستانییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی هه‌رێم په‌یدا بووه. ده‌ستپێشخه‌رییه‌کی هاوپه‌یمانی نیوده‌وله‌تیش بۆ درووستکردنی 4 ناوه‌ندی هه‌ماهه‌نگی سه‌ربازی له‌ به‌ینی هه‌ردوولا له‌و ناوچه‌ به‌ ناچلی ماوه‌ته‌وه. به‌لام هه‌موو بابه‌ته‌که‌ ئه‌و بۆشاییه‌ ئەمنیانه‌ نین!

ئێستا له‌به‌رده‌م سه‌ره‌له‌دانه‌وه‌یه‌کی نوێی داعشدا. جیلێکی تازه و ستراتیژیکی نوێی داعش له‌ گۆرپدايه. به‌ره‌سمی جوگرافیايه‌کی له‌ ده‌ستدا نییه‌ به‌لام، له‌ سنووری فراواندا به‌ درێژی نزیکه‌ی 400کم، له‌ باکووری رۆژئاوای عێراقه‌وه هه‌تا رۆژه‌لات توانای مانه‌وه‌و جموجۆلی هه‌یه‌ که، له‌ هه‌ندیک شونینیدا پانتاییه‌که‌ی له‌ 200کم زیاتره. زیادبوونی کرده‌وه‌کانی داعش له‌ ناوچه‌ کوردستانییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی هه‌رێم بێ هۆ نییه. نه‌بوونی هه‌ماهه‌نگی و متمانه‌ له‌ نیوان هێزه‌کانی دژی داعش، هه‌بوونی ئەجیندای جیاوازی سیاسی و ته‌نگه‌تاوکردنی هاوپه‌یمانی نیوده‌وله‌تی له‌ ریزی گرنگترین ئەو هۆکارانه‌ن که‌ ده‌رفه‌تی جموجۆلی داعش زیاتر ده‌کهن.

گه‌رانه‌وه‌ی داعش؟

دوای نزیکه‌ی 4 ساڵ له‌ ئاسایشی رێژه‌ی له‌ ده‌ست هێرشه‌کانی داعش، له‌ سه‌ره‌تاکانی 2021وه جارێکی دیکه‌ جموجۆله‌کانی ئەو رێکخراوه‌ زیادیان کردووه. ته‌قینه‌وه، په‌لاماردانی هێزه‌ ئەمنییه‌کان و کرده‌ی جیاوازی دیکه‌ ده‌کهن و ئەمه‌ش ئه‌و پرسپاره‌ی ورژوواندوووه که‌ ئایا داعش خه‌ریکه‌ زیندوو ده‌بێته‌وه یان نا؟ ره‌وتی رووداوه‌کان له‌ 2020 و سه‌ره‌تاکانی ئەمسالی ئه‌وه‌یان ده‌رخستوه که‌ ژماره‌ی کرده‌وه‌کانی داعش زیادیان کردووه.

له‌ ماوه‌ی ساڵی 2020 هه‌تا مانگی یه‌که‌می ئەمسال، هاوپه‌یمانی نیوده‌وله‌تی له‌ دژی داعش، له‌ عێراق و سووریا 505 جووله‌ی کردووه. له‌وانه‌ 138 هێرشێ ئاسمانی له‌ عێراق کردووه و 86دانه‌ش له‌ سووریا. [1] ئەمه‌ش ده‌ریده‌خات که‌ له‌ 2020وه داعش له‌ عێراق زیاتر چالاکتر بووه هه‌تا سووریا. هه‌ر به‌ گۆژه‌ی ئەو ئامارانه‌ی هاوپه‌یمانی نیوده‌وله‌تی، له‌ هێرشه‌کاندا، لانیکه‌م 59 شه‌که‌وت، 7 سه‌نگه‌ن، 12 تونیل و 14 کۆگا و 3که‌مپی داعش وێران کراون. ئەوانه‌ش هه‌موو ده‌رخه‌ری ئەوه‌ن که‌ داعش جیگای بۆ مانه‌وه‌ خۆش کردووه هه‌رچه‌نده‌ به‌ ره‌سمی جوگرافیايه‌کیشی نه‌بێ!

به‌کێک له‌و نیگه‌رانیانه‌ی که‌ هه‌موو هێزه‌ شه‌ره‌که‌ره‌کانی دژی داعش دانی پێداه‌نن، ئەوه‌یه‌ که‌ ئه‌و رێکخراوه‌ هێشتا توانای راکێشانی خه‌لکی بۆ لای خۆی هه‌یه‌ و ته‌نانه‌ت، ئەمه‌شی له‌ که‌مه‌کانی ژێرده‌سه‌لاتی ئەوانیشدا کردووه. له‌وانه‌یه‌ سه‌رنج‌راکێش بێت، به‌لام جیلی دوومه‌ی داعش خه‌ریکه‌ له‌ ژێر ده‌سه‌لاتی هێزه‌کانی دژی داعشه‌وه پێده‌گات! ئەمه‌ نیشانه‌یه‌کی ئاشکرای ئەوه‌یه‌ که‌ ئەوه‌نده‌ی بایه‌خ به‌ ره‌هه‌نده‌ سه‌ربازی و ئەمنییه‌که‌ی شه‌ری دژی داعش دراوه، ئەوه‌نده‌ بایه‌خ به‌ ره‌هه‌نده‌کانی دیکه‌ی ئەو شه‌ره‌، به‌ تاییه‌تی به‌رنگاریبوونه‌وه‌ی ئایدیای تونده‌ره‌وی نه‌دراوه. له‌وانه‌یه‌ خاله‌ هه‌ره‌ لاوازه‌که‌ش ئه‌وه‌ بێت.

بێ متمانه‌ی هێزه‌کان به‌ یه‌کتری

کێشه‌یه‌کی گه‌وره‌ی متمانه‌ له‌ نیوان هێزه‌کانی پێشمه‌رگه و هێزه‌کانی دیکه‌ی عێراقدا هه‌یه. هه‌رچه‌نده‌ پاساوی ئەمه‌ بۆ رووداوه‌کانی 2017ده‌گه‌رێندرێته‌وه به‌لام، له‌ راستیدا ئەمه‌ ریشه‌یه‌کی قوولتری هه‌یه. پرسێ بودجه‌ی پێشمه‌رگه و به‌شنه‌دانی پێشمه‌رگه له‌ چه‌کانه‌ی که‌ عێراق ده‌یانکرتێ یان وه‌ریانده‌گرێت، نموونه‌ی دیکه‌ی ئەو بێمتمانه‌یه‌ن که‌ ده‌ش ریشه‌که‌ی قوولتر بێت. له‌ سحیلوا هه‌تا خانه‌قین گه‌لێک بۆشایی ئەمنی له‌ نیوان هێزه‌کانی پێشمه‌رگه و سوپای عێراق و باقی هێزه‌کانی دیکه‌دا هه‌یه، که‌ له‌ هه‌ندیک شوپن له‌ ملی باکووری ئەو سنوورانه‌وه، له‌درێژترین مه‌ودادا هه‌تا نزیکه‌ی 100کم و له‌ ملی باشووریشه‌وه له‌ زۆرتین مه‌سافه‌دا هه‌تا نزیکه‌ی 50کم ده‌گات و له‌ هه‌ندیک جیگاشدا له‌وانه‌ که‌متره. ئەو بۆشاییه‌ ده‌رفه‌ت ده‌دات داعش، به‌لام ئەگه‌ر پێش بکریته‌وه دیسان به‌هۆی بارودۆخی توپوگرافی و باری کۆمه‌لایه‌تی ئەو ناوچه‌وه، هه‌ر ئەگه‌ری ده‌کردنی داعش ده‌مێنێت. هه‌رچه‌ند له‌وانه‌یه‌ به‌ رێژه‌یه‌کی زۆر کم بکات. بابه‌تی درووستکردنی ناوه‌ندی هاوبه‌ش، گه‌رانه‌وه‌ی پێشمه‌رگه، یان درووستکردنی هێزی هاوبه‌ش سه‌باره‌ت به‌ وناوچه‌ هێشتا له‌ رۆژه‌فدان و تا ئێستا نه‌گه‌یشتونوته‌ ته‌نجام.

تهنگه تاوکردنی هاوپهيمانی نيودهولته تي، به هوئی تهو هيرشانهی که ميليشيگان جابه جار ده يگن کاريگهري له سهر شهري دزی داعش داده نيټ. خواستی سياسي بؤ دهرچوونی ته مريکا و گوشاردانان بؤ سهر هاوپهيمانی نيودهولته تي ربي کرده وه بؤ ته وهی که له روژانی کوټايی ئاداری سالی 2020 دا، بنکهی ئاسمانی گه ياره و ناوه ندی ئوپه راسيوني نهينه وا- روژئاوا [2] و بنکهی کهی وان له که رکووک راده سستی هيژه عيراقيه کان بکريت. ته وان هس ههرسيکیان له ناوچه کوردستانيه کانی دهره وهی ههريمن و بينيمان که دواي تهو راده سترکدرنه دوخی تهو ناوچانه به کرده وه خراپتر بوو. ههرچه ندهی باوه ريکی وا خهريکه بلاوده کريت ته وه که عيراق ئیدی به ته نيا ده توانی دهره قه تي داعش بيټ به لام، راستيهی کهی زوریک له فه رمانده سهر بازيه کان دان به وه دا ده نين که هيشتا پيويستيان به هاوپهيمانی نيودهولته تي زوره.

هه وله کانی لاوازکردنی توانای ئاسمانی عيراق

جيگيربوونی داعش له ناوچه بيابانيه کانی روژئاواي عيراق و ناوچه شاخاوييه کانی ناوه راست، گرنگی له راده به ده ري هيژی ئاسمانی بؤ به رنگاربوونه وهی تهو گرووپه دهرده خات. هاوپهيمانی نيودهولته تي له ئابی 2014 وه هتا جانيوه ري ته مسال، 34956 جار هيرشی ئاسمانی کردوته سهر داعش، [3] به وه شه وه هيشتا ش ناتوانين بيژين داعش له ناوچوو. بيچگه له وه، عيراق توانايه کی به هيژی ئاسمانی نيپه، سه ير له وه دابه که گرنگترين بنکهی هيژی ئاسمانی عيراق له پاريزگای سه للاحه دين که بؤ پالپشتيکردنی ئوپه راسيونه زه ويبييه کان له سه للاحه دين، باشووری که رکووک، ته نانه ت نه نار و دياله ش پرپايه خه، به رده وام موشه کباران ده کريت!

له مانگی 2ی ته مساله وه هه تا ئيستا لانیکه م 6 جار هيرشی موشه کی کراوه ته سهر بنکهی به له د که به وتهی قاسم ئه عره جی راويژکاری ئاسايشی نيستماني، هيژی بيانيشی لئ نيپه. [4] دوا جار به هوئی تهو هيرشانه وه کوټمپانيای لوکهيدي- مارتن، که کاری پاراستن و ته عميرکردنه وهی فرۆکه ئيف-16 کانی عيراق بوو، له و بنکه يه کنشايه وه. [5] ته مه ش شتيک بوو که فه رمانده یی ئوپه راسيونه هاوبه شه کانی عيراق ليی دهرتسا و روويدا. [6] هيرشی به رده وام له سهر بنکهی ئاسمانی به له د، تهو پرسياره یی دروستکردوه که ئايا هيژ و لايه نيک هه ن که نايانه ويټ عيراق له پرووی هيژی ئاسمانيه وه له سهر پي بيټ؟ ئايا ده يانه ويټ فرۆکه و درونی ولاتی ديکه بکريت؟ ته مانه هه موو پرسياری بن وه لامن و هيشتا ناروونن، به لام ته وهی روونه ته وه يه که، بيکاريگه ر هيشتنه وهی بنکهی به له د له ماوه یی دريژخايه ندا کاريگه ري له سهر توانای عيراق بؤ شه ري دزی داعش داده نيټ. جا پرسياری گرنگ ته وه يه که ته مه به که لکی کن ديټ؟

<https://www.inherentresolve.mil> - [1]

https://media.defense.gov/2020/May/13/2002298979/-1/-1/1/LIG_OIR_Q2_MAR2020_GOLD_508_0513.PDF- [2]

- [3]

<https://www.inherentresolve.mil/Portals/14/CJTF-OIR%20PR-20210416-01-CIVCAS%20%28January%202021%20Data%209.pdf>

https://www.ina.iq/125387_.html - [4]

<https://www.france24.com/ar/%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AE%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B3%D8%AA%D9%85%D8%B1%D8%A9/20210511-%D9%84%D9%88%D9%83%D9%87%D9%8A%D8%AF-%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%AA%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%85%D9%8A%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%AA%D8%BA%D8%A7%D8%AF%D8%B1-%D9%82%D8%A7%D8%B9%D8%AF%D8%A9-%D8%B9%D8%B3%D9%83%D8%B1%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82-%D8%A8%D8%B3%D8%A8%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D9%87%D8%AC%D9%85%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B5%D8%A7%D8%B1%D9%88%D8%AE%D9%8A%D8%A9> [5]

https://www.ina.iq/125637_f16.html - [6]